

УДК 343.9

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v2.2025.25>**Д. В. Федюнін**orcid.org/0009-0004-2718-2083

аспірант

*Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України*

ДО ПИТАННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ШАХРАЙСТВА (СТАТТЯ 190 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

Шахрайство є одним із кримінальних правопорушень проти власності, відповідальність за який передбачається у ст. 190 Кримінального кодексу України (далі – КК). Під шахрайством розуміється заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою. Вказане кримінальне правопорушення є одним із найбільш поширених на території України. Більше того, як буде показано далі, кількість облікованих шахрайств на території України з початком повномасштабного вторгнення російської федерації (далі – рф) на територію України стрімко зросла, що вказує на чіткий взаємозв'язок війни зі збільшенням питомої ваги в цей період корисливої злочинності, до якої належить і шахрайство.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні проблема шахрайства є доволі розробленою. Так, до її дослідження долучалися такі науковці, як С. І. Афанасенко, Б. М. Головкін, В. К. Гришук, С. Ф. Денисов, Т. А. Денисова, О. М. Джу́жа, В. М. Дрьомін, О. О. Дудоров, М. В. Ємельянов, А. П. Закалюк, Р. А. Запорожець, О. Г. Кальман, О. Г. Колб, В. Я. Конопельський, О. Є. Користін, О. Г. Кулик, О. В. Лисодед, А. В. Микитчик, В. О. Навроцький, Г. В. Недзельська, К. Л. Попов, О. П. Рябчинська, Т. Г. Таран, М. І. Хавронюк, І. М. Чайка, С. С. Чернявський, В. І. Ша́кун, Ю. Л. Шуляк та ін. Водночас у працях цих науковців не повною мірою розкрито питання про кримінологічний аналіз шахрайства в Україні.

Основна частина. В. І. Ша́кун, визначаючи поняття аналізу злочинності, робить висновок, що кримінологічний аналіз злочинності є частиною аналізу злочинності та вказує, що «аналіз – це не лише метод дослідження, а й прийом мислення, який передбачає роз'єднання цілісного предмета на складові (сторони, ознаки, властивості або відносини) з метою їхнього всебічного вивчення. У кожній галузі знань зміст аналізу різний» [1, с. 160]. Відповідно науковці, які висвітлюють у своїх працях питання кримінологічного аналізу злочинності певного виду, акцентують свою увагу на стані відповідного виду злочинності з'ясовуючи такі показники, як рівень, динаміку та структуру злочинів відповідної

категорії в Україні протягом вибраного періоду часу. Вказані питання доцільно дослідити і нам, визначаючи динаміку шахрайств після оголошення в Україні воєнного стану.

Для кримінологічної характеристики обрано період з 2013 року до 2024 року. Таке рішення обумовлено тим, що саме з 2013 року розпочалося публічне та системне ведення статистичної інформації стосовно всіх облікованих злочинів в Україні Генеральною прокуратурою України (Офісом Генерального прокурора), що надає можливість оперувати об'єктивними даними стосовно тих чи інших кримінологічних параметрів шахрайств в Україні [2–13]. Водночас слід пам'ятати, що статистичні дані стосовно шахрайств, облікованих на терені України у 2024 році, є неповними, оскільки включають відповідні дані, отримані протягом січня–листопада 2024 року.

Характеризуючи стан виду корисливої злочинності, яка об'єднує шахрайства (ст. 190 КК), слід звернути увагу на абсолютних значеннях облікованих шахрайств та кількості осіб, яким вручено повідомлення про підозру у вчиненні цього кримінального правопорушення, а також на розраховані відносні показники динаміки (базисний та ланцюговий темпи зростання / спадання).

Як вбачається з таблиці 1 та з рисунку 1, на якому відображено співвідношення питомої ваги шахрайств (облікованих кримінальних правопорушень та кількість осіб, яким повідомлено про підозру у звітний період), що вказує на хвилюподібні зміни як у кількості облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 190 КК, так і в кількості осіб, яким повідомлено про підозру. При цьому тенденції стосовно динаміки характеризуються як зростанням, так і спаданням кількості відповідних кримінальних правопорушень. Побудовані нами тренди дозволяють умовно виокремити такі періоди динаміки шахрайств протягом 2013–2024 років. Характеристика динаміки шахрайств у відповідний період дає змогу виокремити такі основні періоди зміни такої динаміки.

1. Перший період 2013–2016 роки характеризується стабільною динамікою незначного зниження абсолютних показників облікованих

Таблиця 1

**Показники динаміки облікованих шахрайств (ст. 190 КК)
та повідомлень про підозру у його вчиненні**

Роки	Обліковано кримінальних правопорушень	Темпи зростання / зниження до 2013 р.	Темпи зростання / зниження до попереднього року	Повідомлено про підозру	Темпи зростання / зниження до 2013 р.	Темпи зростання / зниження до попереднього року
2013	47 142	100	100	12645	100	100
2014	41 963	89	89	10599	84	84
2015	45 904	97	109	9605	76	91
2016	46 019	98	100	7941	63	83
2017	37 014	79	80	10275	81	129
2018	33 290	71	90	8699	69	85
2019	32 358	69	97	8241	65	95
2020	26 830	57	83	8713	69	106
2021	23 847	51	89	9406	74	108
2022	32 086	68	135	7490	59	80
2023	82 609	175	257	18635	147	249
2024	63 305	134	77	17170	136	92

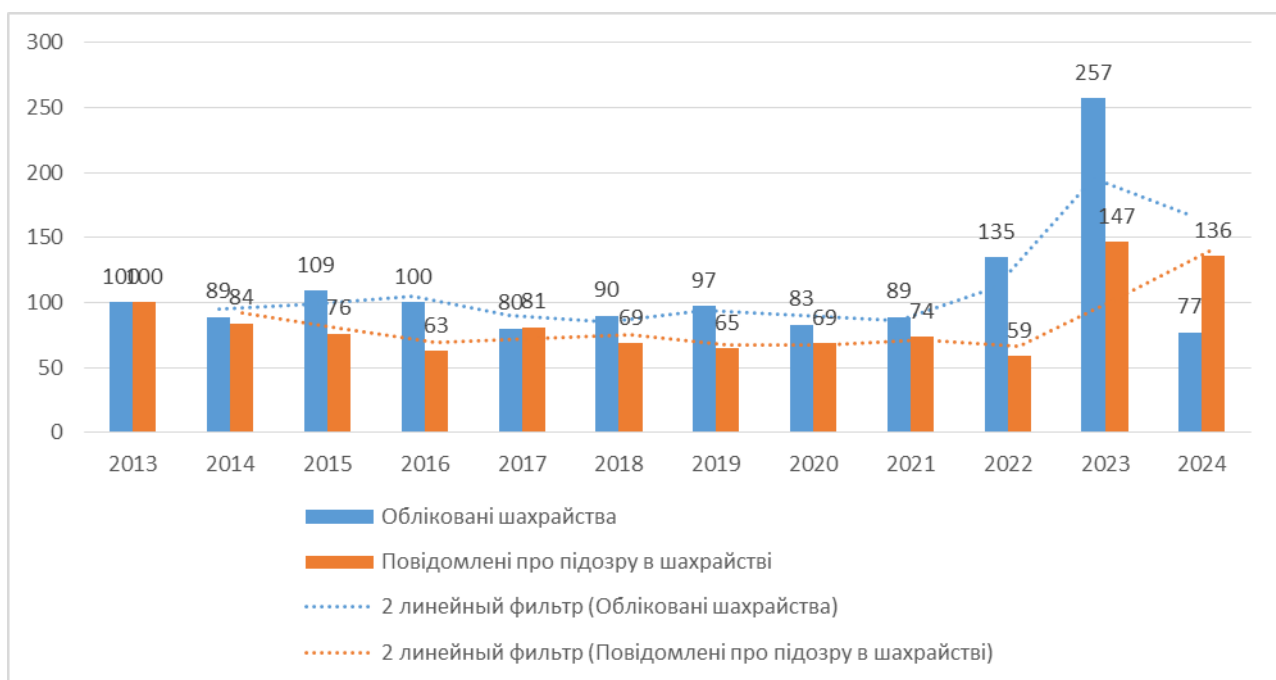

Рис. 1. Динаміка шахрайств протягом 2013–2024 років

шахрайств та стрімкого зменшення кількості осіб, яким було повідомлено про підозру за вчинення шахрайства. Це може вказувати на те послаблення діяльності правоохоронних органів стосовно розкриття шахрайств та поступове перетворення відповідного кримінального правопорушення у латентне.

У вказаний період спостерігається зворотна тенденція до динаміки шахрайств з нерухомістю. Так, якщо кількість облікованих відповідних кри-

мінальних правопорушень становила у 2013 році 1 353 правопорушень, то у 2016 році – 1 496 правопорушень. При цьому посередині вказаних років мало зменшення їх динаміки (1 042 та 1 142 – відповідно). Водночас кількість осіб, повідомлених в підозрі у вчиненні шахрайств з нерухомістю, зростала від 59 осіб у 2013 році до 66 осіб у 2016 році зі ще суттєвим збільшенням абсолютних показників у 2014 році – 75 осіб, повідомлених про підозру в шахрайстві з нерухомістю [2–13].

Таблиця 2

Показники динаміки облікованих шахрайств у сфері нерухомості та повідомлень про підозру у його вчиненні

Роки	Обліковано кримінальних правопорушень	Темпи зростання / зниження до 2013 р.	Темпи зростання / зниження до попереднього року	Повідомлено про підозру	Темпи зростання / зниження до 2013 р.	Темпи зростання / зниження до попереднього року
2013	1353	100	100	59	100	100
2014	1042	77	77	75	127	127
2015	1142	84	109	52	88	69
2016	1496	110	131	66	112	127
2017	1321	98	88	97	164	147
2018	1464	108	111	120	203	124
2019	1487	110	102	127	215	106
2020	1312	97	88	143	242	113
2021	1356	100	104	122	207	85
2022	798	59	59	118	200	97
2023	1176	87	147	223	378	189
2024	1046	77	89	218	369	98

Рис. 2. Динаміка шахрайств з нерухомістю протягом 2013–2024 років

2. *Другий період (2016–2021 роки)* характеризується стрімким зменшенням динаміки облікованих шахрайств та водночас більш стабільною динамікою осіб, яким у відповідному звітному періоді було повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 190 КК. При цьому якщо у 2016 році кількість осіб, яким було повідомлено про підозру за шахрайства, становила 7941, то у 2017 році – 10275 та вказує на збільшення динаміки таких осіб. Водночас кількість облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 190 КК, знизилася порівняно з аналогічним показником

у 2017 році та становила 37 014 шахрайств порівняно з 46 019 облікованих кримінальних правопорушень у 2016 році. Водночас у наступні три роки спостерігається зниження абсолютної кількості осіб, яким було повідомлено підозру за ст. 190 КК України з 8 699 правопорушень у 2018 році до 8 241, 8 713, 9 406 кримінальних правопорушень протягом 2019, 2020 та 2021 років (відповідно). Таким чином, протягом аналізованого періоду спостерігалось стрімке зниження динаміки облікованих шахрайств у відповідний звітний період та нестабільна динаміка кількості осіб, яким повідомлено про підозру у вчиненні

кримінального правопорушення, передбаченого ст. 190 КК з тяжінням до зменшення кількості таких осіб порівняно з аналогічною величиною в попередній виокремлений нами період [2–13].

Протягом вказаного періоду кількість облікованих шахрайств з нерухомістю була практично стабільною. Зокрема, у 2017 році такі кількість становила 1 321 правопорушень, а в 2021 році – 1 356 правопорушень. Посередині вказаного періоду кількість облікованих шахрайств з нерухомістю була практично такою ж, вона неістотно відрізнялася в роки у крайніх періодах (1 464 шахрайств з нерухомістю у 2018 році, 1 487 – у 2019 році, 1 312 – у 2020 році). Проте в аналізований період збільшувалася динаміка осіб, яким було повідомлено підозру за шахрайство з нерухомістю – з 97 осіб у 2017 році до 122 осіб у 2021 році [2–13].

3. Третій період охоплює воєнні роки, а саме 2022–2024 роки. Вказаний період загалом можна охарактеризувати як такий, що загалом демонструє динаміку стрімкого зростання як кількості облікованих шахрайств, так і кількості осіб, яким повідомлено про підозру у вчиненні вказаного кримінального правопорушення в звітний період. При цьому, якщо у 2022 році було обліковано більше шахрайств порівняно з 2021 роком (32 086 порівняно з 23 847), то кількість осіб, яким було повідомлено про підозру, була нижчою порівняно з 2021 роком (7 490 порівняно з 9406) [2–13].

Тобто, в перший рік війни шахрайств обліковувалося більше, аніж кількість осіб, яким повідомлялося про підозру у вчиненні цього кримінального правопорушення. Таку тенденцію, вочевидь, можна пояснити розгубленістю української правоохоронної системи перед викликом – наявністю міжнародного збройного конфлікту на території нашої держави, що змісив ці органи переформатовуватися на розслідування більш резонансних кримінальних правопорушень, а саме злочинів проти основ національної безпеки, воєнних злочинів тощо.

Водночас у 2023 році стрімко зросла як кількість облікованих шахрайств, так і кількість осіб, яким було повідомлено підозру у вчиненні цього кримінального правопорушення. Так, у 2023 році було обліковано 82 609 шахрайств, тоді як у 2022 році цей показник становив 32 086 кримінальних правопорушень. Те ж саме стосується й кількості повідомлених про підозру у вчиненні вказаного кримінального правопорушення. Так, у 2023 році було повідомлено про підозру 18 635 особам, а у 2022 році – лише 7 490 особам. Тобто у цей воєнний рік бачимо, що правоохоронці звернули увагу на вчиненні ординарних злочинів, від яких страждають пересічні громадяни.

Водночас збільшення динаміки відповідного показника вказує на стійкий зв'язок війни, яка неодмінно приносить зубожіння населення, зі збільшенням у країні різноманітних кримінально-протиправних проявів проти власності, зокрема й шахрайств. Тому державі неодмінно слід звернути увагу на таку тенденцію та вжити заходів до протидії шахрайствам в Україні.

Аналогічна динаміка мала місце стосовно абсолютної кількості облікованих шахрайств та повідомлених про підозру осіб. у вчиненні цього кримінального правопорушення. Так, якщо 2022 рік можна назвати роком відносного «затишку» облікованих шахрайств з нерухомістю (обліковано 798 таких кримінальних правопорушень), то вже в 2023 році кількість шахрайств з нерухомістю істотно зросла та становила 1 176 кримінальних правопорушень, що фактично наближено до такого показника у 2015 році. Кількість осіб, повідомлених про підозру у вчиненні шахрайства з нерухомістю, навпаки, у 2022 році була практично такою ж, як у 2021 році (122 та 118 осіб – відповідно). Тоді як у 2023 році спостерігається різке зростання кількості повідомлених про підозру осіб у вчиненні шахрайства з нерухомістю – до 223 осіб) [2–13].

Ще одним важливим показником кримінологічного аналізу будь-яких кримінальних правопорушень є їх питома вага або в загальній структурі злочинності, або в структурі злочинності як сукупності певного виду кримінальних правопорушень. У другому випадку, на наш погляд, забезпечується релевантність та порівнюваність кількох об'єктів, яка надаватиме більшу можливість для порівняння тотожних або однорідних кримінальних правопорушень, що надаватиме можливість встановити закономірності динаміки досліджуваного кримінального правопорушення, а саме шахрайства.

Шахрайство – це кримінальне правопорушення проти власності (розділ VI Особливої частини КК). На думку Б. М. Головікіна, «злочини проти власності, пов'язані з незаконним обертанням чужого майна на користь винного чи інших осіб, відносяться до корисливої злочинності й становлять основний масив так званої загально-кримінальної злочинності в Україні. За масштабами і темпами поширення в суспільстві вони традиційно посідають перше місце (понад 60%) у структурі всієї злочинності, а тому значною мірою визначають криміногенну ситуацію в державі в цілому, демонструють стан майнової й особистої безпеки в ній» [14].

Характеризуючи питому вагу шахрайства у загальній кількості облікованих кримінальних правопорушень проти власності, визначимо в структурі цих кримінальних правопорушень питому вагу шахрайства та порівняємо з пито-

мою вагою таких кримінальних правопорушень проти власності, як крадіжка (ст. 185 КК), грабіж (ст. 186 КК), розбій (ст. 187 КК) та вимагання (ст. 189 КК). При цьому будемо визначати таку питому вагу з урахуванням середнього значення кількості облікованих кримінальних правопорушень кожного виду за 2013–2024 роки.

Так, правоохоронними органами протягом вказаного періоду було обліковано таку кількість кримінальних правопорушень проти власності: 334 821 – у 2013 році, 311 342 – у 2014 році, 362 213 – у 2015 році, 405 549 – у 2016 році, 335 910 – у 2017 році, 303 850 – у 2018 році,

257 608 – у 2019 році, 190 258 – у 2020 році, 158 729 – у 2021 році, 113 137 – у 2022 році, 178 902 – у 2023 році, 130 200 – у 2024 році. Середнє значення в абсолютних числах облікованих кримінальних правопорушень за вказаний період становило 256 877 [2–13].

Як вбачається з наведеної діаграми, шахрайство – це друге за поширеністю кримінальне правопорушення проти власності після крадіжки в Україні. Така кримінологічна характеристика вказує на те, що одночасно з крадіжкою у нашій державі повинні вживатися активні заходи стосовно запобігання їх вчиненню.

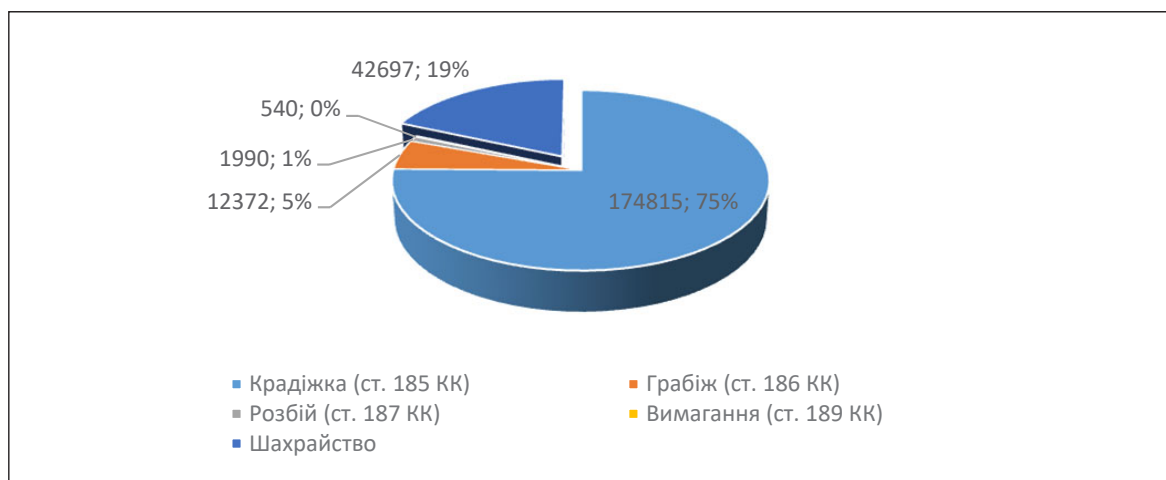

Рис. 3. Структура облікованих кримінальних правопорушень проти власності за період 2013–2024 років

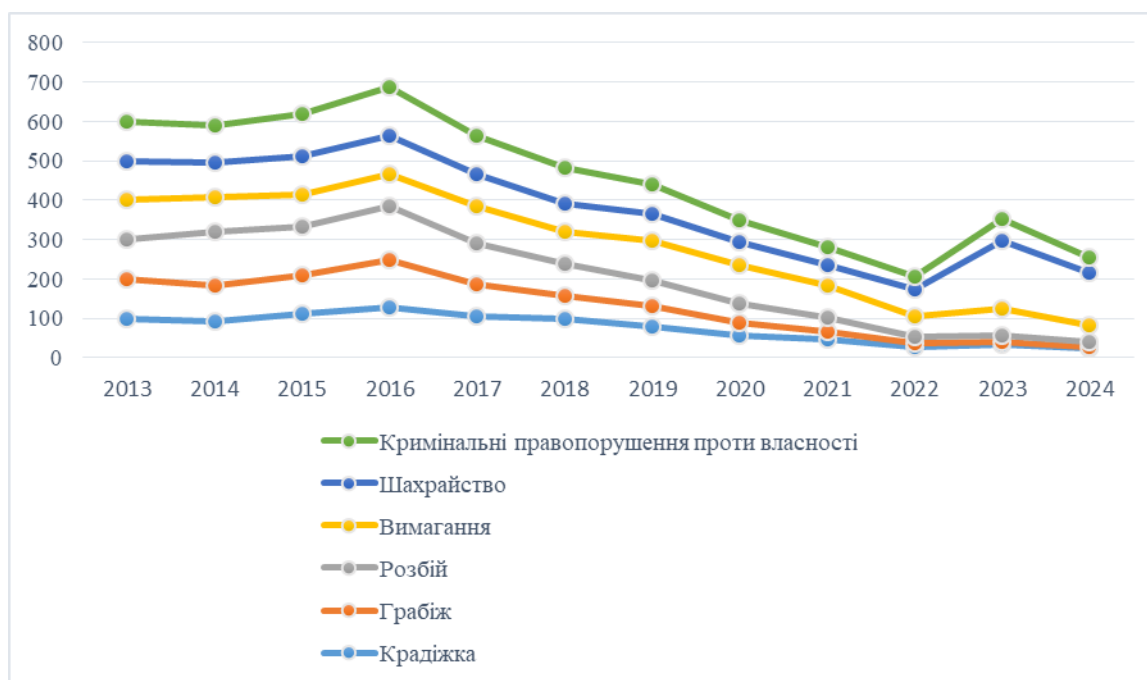

Рис. 4. Динаміка окремих злочинів проти власності протягом 2013–2024 років

Досить цікаві кримінологічні спостереження також мають місце і стосовно динаміки відповідних кримінальних правопорушень проти власності порівняно з шахрайством.

Аналіз діаграми (рис. 4), що побудований з урахуванням відносних показників динаміки (базисного та ланцюгового темпів зростання / спадання) кримінальних правопорушень проти власності загалом та таких окремих кримінальних правопорушень, як крадіжка, грабіж, розбій, вимагання та шахрайство, дають можливість відзначити, що динаміка вказаних кримінальних правопорушень протягом усього проаналізованого періоду не є однаковою.

Як уже зазначалося вище, досліджуваний період було поділено на три, а саме з 2013 року до 2016 року (перший період), з 2014 року до 2021 року (другий період) та з 2022 року до 2024 року (третій період).

Якщо загалом протягом першого періоду (2013–2016 роки) спостерігається незначне збільшення кількості облікованих кримінальних правопорушень проти власності з більш різким зростанням відповідного відносного показника у 2016 році, а також відповідною тенденцією щодо таких кримінальних правопорушень проти власності, як крадіжка, грабіж, розбій, то стосовно вимагання та шахрайства, кримінологічний аналіз якого досліджується в цій праці, має місце стабільна динаміка незначного зниження абсолютних показників облікованих вимагань та шахрайств.

Другий період (2016–2021 роки) стосовно динаміки всіх кримінальних правопорушень, що наводилися вище, а також відповідного виду в цілому характеризується однаковою тенденцією стосовно динаміки. Протягом цього періоду має місце стрімке зменшення динаміки облікованих кожного з видів кримінальних правопорушень проти власності.

Стосовно ж третього періоду (2022–2024 роки), який можна умовно назвати «воєнним», динаміка різних злочинів проти власності у відносних показниках, є доволі неоднорідною. Так, найбільш стрімке зростання динаміки облікованих кримінальних правопорушень у 2023 році продемонструвало власне шахрайство, показники яких є найвищими за всі проаналізовані нами роки. Тоді як кількість облікованих кримінальних правопорушень проти власності загалом у «воєнний» період характеризується незначним зростанням у 2023 році порівняно з 2022 роком та незначним спаданням у 2024 році. При цьому незначне зростання облікованих кримінальних правопорушень проти власності у 2023 році не наблизилося до середини відносних показань облікованих кримінальних правопорушень у 2013 році. Така ж тенденція має місце стосовно динаміки

у «воєнний» період таких кримінальних правопорушень, як крадіжка, розбій та вимагання. Динаміка грабежів протягом 2022–2024 років, навпаки, мала місце в бік поступового щорічного зменшення відповідного виду кримінальних правопорушень. Таким чином, лише динаміка шахрайства у «воєнний» період є стрімкою порівняно з іншими кримінальними правопорушеннями проти власності, що вказує на взаємозв'язок шахрайств з умовами воєнного стану, що вказує на важливість дослідження цього складу кримінального правопорушення саме в такому контексті та вимагає вжиття відповідних заходів запобігання саме у воєнний час.

Висновки. Таким чином, проведене нами дослідження в цій статті надало можливість зробити такі основні висновки:

1) на підставі аналізу статистичних даних Офісу Генерального прокурора виокремлено три періоди динаміки облікованих шахрайств на підставі розрахованих відносних показників динаміки, а саме період з 2013 року до 2016 року (перший період), з 2017 року до 2021 року (другий період) та з 2022 року до 2024 року (третій період), кожен з яких має свої кримінологічні особливості динаміки шахрайств та інших порівнюваних кримінальних правопорушень проти власності;

2) перший період (2013–2016 роки) характеризується стабільною динамікою стрімкого зменшення облікованих кожного з видів кримінальних правопорушень проти власності;

3) другий період (2016–2021 роки) стосовно динаміки всіх кримінальних правопорушень, а також відповідного виду в цілому характеризується однаковою тенденцією стосовно динаміки. Протягом цього періоду має місце стрімке зменшення динаміки облікованих кожного з видів кримінальних правопорушень проти власності;

4) третій «воєнний» період (2022–2024 роки) характеризується неординарною динамікою різних кримінальних правопорушень проти власності. Найбільш стрімке зростання динаміки облікованих кримінальних правопорушень у 2023 році продемонструвало шахрайство, показники яких є найвищими за всі проаналізовані нами роки. Кількість облікованих кримінальних правопорушень проти власності загалом у «воєнний» період характеризується незначним зростанням у 2023 році порівняно з 2022 роком та незначним спаданням у 2024 році. Незначне зростання облікованих кримінальних правопорушень проти власності у 2023 році не наблизилося до середини відносних показань облікованих кримінальних правопорушень у 2013 році. Така ж тенденція має місце стосовно динаміки у «воєнний» період таких кримінальних правопорушень, як крадіжка, розбій та вимагання. Динаміка грабежів

протягом 2022–2024 років, навпаки, мала місце в бік поступового щорічного зменшення відповідного виду кримінальних правопорушень;

5) поширеність шахрайств обумовлене умовами воєнного стану, які сприяють збільшенню динаміки цього кримінального правопорушення в Україні.

Література

1. Шакур В. І. Аналіз злочинності: проблеми термінології. *Нове українське право*. 2023. № 2. С. 154–162.

2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2013 року. Форма 1. URL: <http://surl.li/avgexs> (дата звернення: 24.12.2024).

3. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2014 року. Форма 1. URL: <http://surl.li/avgexs> (дата звернення: 24.12.2024).

4. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2015 року. Форма 1. URL: <http://surl.li/avgexs> (дата звернення: 24.12.2024).

5. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2016 року. Форма 1. URL: <http://surl.li/avgexs> (дата звернення: 24.12.2024).

6. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2017 року. Форма 1. URL: <http://surl.li/avgexs> (дата звернення: 24.12.2024).

7. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2018 року. Форма 1. URL: <http://surl.li/avgexs> (дата звернення: 24.12.2024).

8. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2019 року. Форма 1. URL: <http://surl.li/avgexs> (дата звернення: 24.12.2024).

9. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2020 року. Форма 1. URL: <http://surl.li/avgexs> (дата звернення: 24.12.2024).

10. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2021 року. Форма 1. URL: <http://surl.li/avgexs> (дата звернення: 24.12.2024).

11. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2022 року. Форма 1. URL: <http://surl.li/avgexs> (дата звернення: 24.12.2024).

12. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2023 року. Форма 1. URL: <http://surl.li/avgexs> (дата звернення: 10.11.2024).

13. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, за січень–листопад 2024 року. Форма 2. URL: <http://surl.li/pafbka> (дата звернення: 10.11.2024).

14. Головкін Б. М. Кримінологічний аналіз злочинів проти власності. URL: <http://surl.li/ossrvx> (дата звернення: 10.11.2024).

Анотація

Федюнін Д. В. До питання кримінологічного аналізу шахрайства (стаття 190 Кримінального кодексу України). – Стаття.

У статті надається кримінологічний аналіз шахрайства як кримінального правопорушення проти власності (стаття 190 Кримінального кодексу України). На підставі аналізу статистичних даних Офісу Генерального прокурора виокремлено три періоди динаміки облікованих шахрайств з урахуванням розрахованих відносних показників динаміки, а саме період з 2013 року до 2016 року (перший період), з 2017 року до 2021 року (другий період) та з 2022 року до 2024 року (третій період), кожен з яких має свої кримінологічні особливості динаміки шахрайств та

інших порівнюваних кримінальних правопорушень проти власності. Установлено, що перший період (2013–2016 роки) характеризується стабільною динамікою стрімкого зменшення облікованих кожного з видів кримінальних правопорушень проти власності. Другий період (2016–2021 роки) стосовно динаміки всіх кримінальних правопорушень, а також відповідного виду в цілому характеризується однаковою тенденцією стосовно динаміки. Протягом цього періоду має місце стрімке зменшення динаміки облікованих кожного з видів кримінальних правопорушень проти власності. Третій «воєнний» період (2022–2024 роки) характеризується неординарною динамікою різних кримінальних правопорушень проти власності. Найбільш стрімке зростання динаміки облікованих кримінальних правопорушень у 2023 році продемонструвало шахрайство, показники яких є найвищими за всі проаналізовані нами роки. Кількість облікованих кримінальних правопорушень проти власності загалом у «воєнний» період характеризується незначним зростанням у 2023 році порівняно з 2022 роком та незначним спаданням у 2024 році. Незначне зростання облікованих кримінальних правопорушень проти власності у 2023 році не наблизилося до середини відносних показань облікованих кримінальних правопорушень у 2013 році. Така ж тенденція має місце стосовно динаміки у «воєнний» період таких кримінальних правопорушень, як крадіжка, розбій та вимагання. Динаміка грабежів протягом 2022–2024 років, навпаки, мала місце в бік поступового щорічного зменшення відповідного виду кримінальних правопорушень. Доведено, що поширеність шахрайств обумовлене умовами воєнного стану, які сприяють збільшенню динаміки цього кримінального правопорушення в Україні.

Ключові слова: шахрайство, кримінальні правопорушення проти власності, кримінальне правопорушення, кримінологічний аналіз, злочинність.

Summary

Fediunin D. V. On the issue of criminological analysis of fraud (Article 190 of the Criminal Code of Ukraine). – Article.

The article provides a criminological analysis of fraud as a criminal offence against property (Article 190 of the Criminal Code of Ukraine). Based on the analysis of the statistical data of the Prosecutor General's Office, the author distinguishes three periods of dynamics of recorded frauds with due regard for the calculated relative dynamics indicators, namely, the period from 2013 to 2016 (the first period), from 2017 to 2021 (the second period) and from 2022 to 2024 (the third period), each of which has its own criminological features of the dynamics of fraud and other comparable criminal offences against property. The author establishes that the first period (2013–2016) is characterized by stable dynamics of a rapid decrease in the number of each type of criminal offences against property recorded. The second period (2016–2021) is characterized by the same trend in the dynamics of all criminal offences, as well as the relevant type in general. During this period, there was a rapid decline in the dynamics of each type of criminal offence against property. The third 'military' period (2022–2024) is characterized by extraordinary dynamics of various criminal offences against property. The most rapid growth in the dynamics of recorded criminal offences in 2023 was demonstrated by fraud, with the highest rates of fraud in all the

years analyses. The number of recorded criminal offences against property in general during the 'war' period is characterized by a slight increase in 2023 compared to 2022 and a slight decrease in 2024. The slight increase in recorded criminal offences against property in 2023 did not come close to the middle of the relative figures for recorded criminal offences in 2013. The same trend is observed with regard to the dynamics of such criminal offences as theft, robbery

and extortion during the 'war' period. The dynamics of robberies during 2022–2024, on the contrary, was in the direction of a gradual annual decrease in the relevant type of criminal offence. It is proved that the prevalence of fraud is due to the conditions of martial law, which contribute to the increase in the dynamics of this criminal offence in Ukraine.

Key words: fraud, criminal offences against property, criminal offence, criminological analysis, crime.